

Research Article

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปรายิกัตถนิกรธรรม 4
ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

A Study of Creative Leadership Based on the Four Principles of Samparāyikatthanikadham Principles of School of Administrators in Nakhon Luang District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

อุษณีย์ โกมุทมาส^{1*}

Aussanee Komutmas^{1*}

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. อุษณีย์ โกมุทมาส*

Aussanee Komutmas*

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhist Educational Administration,

Graduate School,

Mahachulalongkornrajavidyalaya

University, Thailand.

Email: asnkmm.02@gmail.com

คำสำคัญ:

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, สัมปรายิกัตถนิกรธรรม,

ผู้บริหารสถานศึกษา

Keywords:

Creative Leadership,

Samparāyikatthanikadham,

Principle of School Administration

Article history:

Received: 06/02/2025

Revised: 10/03/2025

Accepted: 19/03/2025

Available online: 17/11/2025

How to cite:

Komutmas, A. (2025). A Study of Creative Leadership Based on the Four Principles of Samparāyikatthanikadham Principles of School Administrators in Nakhon Luang District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *Journal of Philosophical Vision*, 30 (2), 104-126.

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the state of creative leadership of school administrators, 2) to study the methods of developing creative leadership according to the principles of Samparāyikatthanikadham for school administrators, and 3) to propose guidelines for the development of creative leadership based on the principles of Samparāyikatthanikadham for school administrators in Nakhon Luang District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The research used a mixed-methods approach, collecting data from 186 administrators, teachers, and education personnel through questionnaire and interview with 7 experts. The data was analyzed by descriptive statistics such as mean and standard deviation, as well as content analysis from the interview.

The research results revealed that 1) the overall creative leadership of school administrators in Nakhon Luang District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, was at a high level. The factors contributing to this were included vision, creativity, agility, and leadership competence. These factors arose from personal qualities, experience, the work environment, and the support of policies that promoted organizational development and the quality of education. 2. The development of creative leadership among school administrators in Nakhon Luang District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, was guided by the four principles of Samparāyikatthanikadham. These consisted of Saddhā-sampadā, Sīla-sampadā, Cāga-sampadā, Pannā-sampadā. 3. The guidelines for developing creative leadership

based on the four principles of Samparāyikatthanikadham were as follows: 1) Saddhā-sampadā: building confidence and inspiration in both oneself and the team, 2) Sīla-sampadā: being a role model in ethics and integrity to create a positive organizational culture, 3) Cāga-sampadā: supporting participation and teamwork, 4) Pannā-sampadā: applying wisdom in analytical thinking and innovation to solve problems.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปรายิกัตถนิกธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ตามหลักสัมปรายิกัตถนิกธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสานวิธี เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 186 คน ด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก จากปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ การคิดสร้างสรรค์ ความคล่องแคล่ว และสมรรถนะภาวะผู้นำนั้นเกิดจากคุณลักษณะส่วนบุคคล ประสบการณ์ บรรยากาศการทำงาน และการสนับสนุนนโยบายที่ส่งเสริมการพัฒนาองค์กรและคุณภาพการศึกษา 2. การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้หลักสัมปรายิกัตถนิกธรรม 4 ได้แก่ สัทธา สัมปทา สीलสัมปทา จาคสัมปทา และปัญญาสัมปทา 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปรายิกัตถนิกธรรม 4 มีดังนี้ 1) สัทธาสัมปทา ผู้นำต้องสร้างความเชื่อมั่นและแรงบันดาลใจในตัวเองและทีมงาน 2) สीलสัมปทา ผู้นำควรเป็นแบบอย่างในด้านจริยธรรมและความซื่อสัตย์ เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี 3) จาคสัมปทา ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีม 4) ปัญญาสัมปทา ผู้นำควรใช้ปัญญาในการคิดวิเคราะห์และสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

1. บทนำ

รากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ คือ การบ่มเพาะทรัพยากรมนุษย์ให้เจริญด้วยปัญญา ซึ่งนำไปสู่ความก้าวหน้าของประเทศ ประเทศไทยได้กำหนดมัญญุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสร้างคนดี คนเก่ง มีวินัยและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม โดยหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญคือการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำที่ดีสามารถใช้ศักยภาพของตนเองพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างต่อเนื่อง โดยผู้นำต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานดังที่จินดารัตน์ แยมวงษ์ (2560: 35) ได้เสนอว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำจะแสดงออกให้เห็นถึงคุณลักษณะ กระบวนการทำงานความรู้ความสามารถเพื่อนำครูให้ปฏิบัติงานร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ด้วยความกระตือรือร้นและเต็มใจ ทั้งนี้ การทำงานล้วนต้องอาศัยการร่วมมือของคนในองค์กรไม่ว่าแต่องค์กรการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำพัฒนาคนเพื่อพัฒนางานให้ประสบความสำเร็จด้วยวิธีที่สร้างสรรค์และวิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถของผู้นำ ทั้งความรู้ บุคลิกภาพ พฤติกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความคิดสร้างสรรค์ ริเริ่มพัฒนา ใช้ความสามารถแก้ปัญหา การสร้างทีมงาน การฟัง การตัดสินใจอย่างมีอิสระ และความรู้ในการดำรงรักษาบุคลากร เปิดโอกาสให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา แก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้สถานศึกษาเกิดพลังในการดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่นสามารถทำงานร่วมกันได้ดี มีเป้าหมายร่วมกัน ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2558: 295-298)

ทั้งนี้ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนซึ่งเป็นผลสะท้อนของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานที่เน้นการพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีแนวทางในการดำเนินการให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษาที่ได้ตั้งไว้ (วิโรจน์ ไชยภักดี, 2562: 15) นอกจากนี้ การพัฒนาและการปรับปรุงในการบริหารงานวิชาการเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาผู้เรียนและบุคลากร และการปรับปรุงกระบวนการเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำอย่างเต็มที่จึงจำเป็นต้องอาศัยการวางแผน การดำเนินการประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อให้สามารถตอบสนองนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่มีหลักการเป็นสากล หรือสอนหลักความจริงที่เป็นสากล ความจริงเป็นสิ่งที่อยู่ตามธรรมชาติ คือ ธรรมดาของสิ่งทั้งหลายเป็นเช่นนั้นเอง เรียกว่า เป็นกฎธรรมชาติ ในทางปฏิบัติสอนให้คนมีเมตตากรุณาอย่างเป็นสากล ชาวพุทธต้องมีความเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ทั่วกันหมดไม่เลือกพวกเขาพวกใคร พุทธธรรม หมายถึง หลักคำสอนที่เป็นผลแห่งการค้นคว้าเป็นภูมิรู้ภูมิปัญญาของพระพุทธเจ้าที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2500 ปี และได้ชื่อว่า เป็นภูมิปัญญาของมนุษยชาติที่เป็นมรดกโลกที่หาค่ามิได้ (สุภาคย์ อินทองคง, 2550: 89) โดยเฉพาะหลักสัมปราชัยกัตถนิกรม 4 ประการนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อเกื้อกูลในภาพหน้า เพื่อความสุขในภายหน้าแก่กุลบุตร ธรรม 4 ประการเป็นไฉน คือ 1. สัทธาสัมปทา 2. สิลสัมปทา 3. จาคสัมปทา 4. ปัญญาสัมปทา (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 23, 2539: 343-344 เป็นพลังของปัญญาที่มีคุณค่าที่ดีในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ตัวเราให้องกามขึ้นทั้งด้านการประประพฤติทางจิตใจ ให้คิดได้ คิดเป็น ทำได้ ทำเป็น ได้อย่างถูกต้อง ได้ผลดี ดังนั้น มนุษย์ต้องอาศัยความรู้ที่ถูกต้อง คือ “ปัญญา” เพื่อทำลายความทุกข์และต้นเหตุของความทุกข์ทั้งปวง และเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน การศึกษาหรือการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสมบูรณ์ตามขั้นตอนการพัฒนา อันเกิดจากสัญญาบริสุทธิ์และสัญญาพิเศษ ซึ่งอาศัยพื้นฐาน

คือ “พุทธิปัญญา”ตามหลักพระพุทธศาสนา (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2564: 573) เป็นพลังของปัญญาที่มีคุณค่าที่ดีในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ตัวเราให้องค์งานขึ้นทั้งด้านการประประพฤติทางจิตใจให้คิดได้ คิดเป็น ทำได้ ทำเป็น ได้อย่างถูกต้อง ได้ผลดี

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปรายิทธิธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำผลจากงานวิจัยเรื่องนี้ไปปรับใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปรายิทธิธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปรายิทธิธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. **รูปแบบการวิจัย** การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารและครูอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 186 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์หลักสัมปรายิทธิธรรม 4 จำนวน 7 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 186 คน จำนวน 16 โรงเรียน ใช้เป็นประชากรในการดำเนินการวิจัยทั้งหมด

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 186 คน จำนวน 16 โรงเรียน ใช้เป็นประชากรในการดำเนินการวิจัยทั้งหมด

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู หรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์หลักสัมปรายิทธิธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 7 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือ

- 1) การศึกษาเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จากแนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักสัมปราชัยกัตถนิกรธรรม 4 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสัมปราชัยกัตถนิกรธรรม 4
- 3) การศึกษาเอกสารข้อมูลปฐมภูมิ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของเครื่องมือวิจัย
- 4) การศึกษาเอกสารจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- 5) การดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยตามกรอบที่กำหนด
- 6) การนำร่างเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้คำชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องของเครื่องมือวิจัย จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป
- 7) การนำเครื่องมือวิจัยที่ปรับปรุงตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง
- 8) การจัดพิมพ์เครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

การสร้างเครื่องมือวิจัยการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของครูในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การสอน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำข้อมูลแบบสอบถามไปวัดตามมาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) ระดับของแบบลิเคิร์ต และเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยในการศึกษาระดับค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปราชัยกัตถนิกรธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปราชัยกัตถนิกรธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ครูให้คำตอบเป็นข้อเสนอแนะแนวทางหรือวิธีการพัฒนาให้กับผู้วิจัยได้นำผลจากข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาต่อไป

การสร้างเครื่องมือที่ใช้วิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1. การศึกษาแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมสุขภาวะนักเรียนในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการส่งเสริมสุขภาวะ

นักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎี 4 กลุ่มโรงเรียนนชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2. การนำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาสื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเนื้อหา ความชัดเจนของภาษาของแบบสัมภาษณ์เบื้องต้น 3. การนำความคิดเห็นมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้งก่อนนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4. แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎี 4 กลุ่มโรงเรียนนชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1. การนำแบบสอบถามปรับแก้ไขตามคำชี้แนะจากกรรมการที่ปรึกษาเป็นที่ยอมรับและมีความสมบูรณ์ถูกต้องและตรงวัตถุประสงค์ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาและเนื้อหา รวบรวมจากนั้นนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาที่ต้องการวิจัย (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป 2. การนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาและเนื้อหา รวบรวมข้อของเครื่องมือวิจัยก่อนนำไปทดลองใช้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย 3. การนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย (Try out) จำนวน 30 ชุด กับผู้บริหาร และครู โรงเรียนวัดหลักสี่ (ทองใบทิวารีวิทยา) จังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อหาค่า Cronbach's Alpha ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการวิจัย และได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.975

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ 2. ด้านวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำ 3. ด้านความคิดคล่องแคล่ว 4. ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และ 5. ด้านการคิดจินตนาการ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีหลักการ ตำรา วารสาร เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ยื่นคำร้องแบบคำร้องทั่วไป (บ.ท 6) ต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอหนังสืออนุญาตเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย หนังสืออนุญาตทดสอบเครื่องมือวิจัย (Try out) หนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 186 คน 3) ผู้วิจัยส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยพร้อมกับแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารสถานศึกษาด้วยตนเอง และหลังจากนั้นผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนมาด้วยตนเอง 4) ผู้วิจัยไปรับข้อมูลแบบสอบถามที่นำไปเก็บรวบรวมจากสถานศึกษาต่าง ๆ กลับมาและนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัย

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) การยื่นคำร้องแบบคำร้องทั่วไป (บ.ท 6) ต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอหนังสืออนุญาตเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย หนังสืออนุญาตทดสอบเครื่องมือวิจัย (Try out) หนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเพื่อการวิจัยจากผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 186 คน 2) ผู้วิจัยประสานงานโดยการนัดหมาย ตารางการสัมภาษณ์ 3) นัดหมายเวลา สถานที่ที่แน่นอนกับผู้ให้สัมภาษณ์ 4) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จากการเลือกแบบเจาะจงในการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ครบถ้วนของแบบสอบถามแต่ละชุดแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้ 1) วิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การสอนวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 186 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามเกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ยระดับคะแนน ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด 3) วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence; IOC) เพื่อหาค่าความสอดคล้องกับของแบบสอบถามที่ได้มาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อประเมินคุณภาพของแบบสอบถามให้ได้ข้อเสนอแนะในการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาเชิงโครงสร้าง และนำคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่า IOC และคัดเลือกข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.07 ขึ้นไป 4) วิเคราะห์หาค่าคุณภาพเครื่องมือในการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแต่ละข้อคำถามสอดคล้องกันหรือไม่ เป็นการวัดความสอดคล้องภายในหรือที่เรียกว่า หาค่า Cronbach's Alpha และการหาค่า “สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น” (Consistency of Reliability) โดยใช้โปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่นิยมใช้ในปัจจุบัน และได้ค่า IOC เท่ากับ 0.8-1.00 5) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้บริหาร และครูประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้สถิติค่าร้อยละ (Analysis Frequencies) 6) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 5 ด้าน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ Factor Analysis Descriptive วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามเกณฑ์การแปลผลของคะแนนค่าเฉลี่ยระดับคะแนนวัดระดับค่า 5 ระดับ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) การนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) การนำข้อความจากการสัมภาษณ์และจดบันทึกมาจำแนกประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา 4) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตาม

หลักสัมปรายิกัตถนิกรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ครูให้ข้อมูลเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปรายิกัตถนิกรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา 5) การนำข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ มาสังเคราะห์ผลให้สอดคล้อง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอโดยวิธีการพรรณนา การอ้างอิงคำพูดบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

4. ผลการวิจัย

4.1 สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม		N=186 คน			
		ระดับความคิดเห็น			
		μ	σ	ระดับ	อันดับ
1.	ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ	4.14	0.54	มาก	5
2.	ด้านวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำ	4.24	0.48	มาก	1
3.	ด้านความคิดคล่องแคล่ว	4.16	0.51	มาก	4
4.	ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่	4.22	0.50	มาก	3
5.	ด้านการคิดจินตนาการ	4.23	0.49	มาก	2
ภาพรวม		4.20	0.49	มาก	

จากตารางที่ 1 สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ

สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	N=186 คน			
	ระดับความคิดเห็น			
1. ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ	μ	σ	ระดับ	อันดับ
1. สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ของภาวะผู้นำ	4.05	0.64	มาก	7
2. มีเป้าหมายที่ชัดเจนในความเป็นภาวะผู้นำ	4.07	0.61	มาก	5
3. วางแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับภาวะผู้นำ	4.06	0.63	มาก	6
4. สามารถตัดสินใจในสถานการณ์ที่ยากลำบาก	4.03	0.73	มาก	8
5. ความชัดเจนในการสื่อสารของภาวะผู้นำ	4.11	0.59	มาก	4
6. การสร้างแรงบันดาลใจให้ทีมงาน	4.27	0.59	มาก	1
7. ความสามารถในการโน้มน้าวใจบุคลากร	4.26	0.56	มาก	2
8. การพัฒนาตนเองของภาวะผู้นำอย่างต่อเนื่อง	4.23	0.58	มาก	3
ภาพรวม	4.14	0.54	มาก	

จากตารางที่ 2 สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2. ด้านวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำ

สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	N=186 คน			
	ระดับความคิดเห็น			
2. ด้านวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำ	μ	σ	ระดับ	อันดับ
1. มีความมุ่งมั่นและเชื่อมั่นในเป้าหมายของผู้นำ	4.17	0.56	มาก	8
2. มองหาโอกาสและวิธีการใหม่ ๆ ในความเป็นผู้นำ	4.25	0.54	มาก	5
3. ทုံเทและอดทนของผู้นำในการพาองค์กรสู่เป้าหมาย	4.27	0.58	มาก	3
4. สามารถสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นทีมงาน	4.28	0.55	มาก	2
5. ความชัดเจนในการสื่อสารวิสัยทัศน์ของภาวะผู้นำ	4.19	0.57	มาก	7
6. ความสามารถของผู้นำในการทำให้ทีมสามัคคีกัน	4.30	0.59	มาก	1

สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	N=186 คน			
	ระดับความคิดเห็น			
7. สามารถวางแผนกลยุทธ์ที่นำไปสู่เป้าหมาย	4.20	0.56	มาก	6
8. ความยืดหยุ่นในการปรับกลยุทธ์ตามสถานการณ์ของผู้นำ	4.26	0.53	มาก	4
ภาพรวม	4.24	0.48	มาก	

จากตารางที่ 3 สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ด้านวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3. ด้านความคิดคล่องแคล่ว

สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	N=186 คน			
	ระดับความคิดเห็น			
3. ด้านความคิดคล่องแคล่ว	μ	σ	ระดับ	อันดับ
1. ความสามารถในการคิดและหาทางออกได้อย่างรวดเร็ว	4.13	0.58	มาก	6
2. ความหลากหลายในการคิดหาวิธีการหรือทางเลือกใหม่ ๆ	4.17	0.56	มาก	5
3. ความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่แปลกแตกต่าง ไม่ซ้ำใคร	3.97	0.75	มาก	7
4. ความกล้าในการลองสิ่งใหม่ ๆ และคิดนอกกรอบ	3.96	0.75	มาก	8
5. ความรู้และการพัฒนาตนเองของผู้นำ	4.23	0.52	มาก	2
6. สามารถวิเคราะห์ปัญหาและหาทางแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ	4.22	0.52	มาก	3
7. ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นทีมงาน	4.27	0.54	มาก	1
8. สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม	0.21	0.57	มาก	4
ภาพรวม	4.16	0.51	มาก	

จากตารางที่ 4 สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ด้านความคิดคล่องแคล่ว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 4. ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่

สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		N=186 คน			
		ระดับความคิดเห็น			
4. ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่		μ	σ	ระดับ	อันดับ
1. กำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ชัดเจนเพื่อกระตุ้นการคิดสร้างสรรค์		4.12	0.59	มาก	8
2. เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้แสดงความคิดเห็น เสนอแนวทางใหม่ๆ		4.30	0.55	มาก	1
3. การสนับสนุนให้ผู้ตามได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ		4.22	0.51	มาก	5
4. การสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการคิดสร้างสรรค์		4.21	0.55	มาก	6
5. การให้รางวัลและยกย่องไอเดียใหม่ๆ หรือผลงานสร้างสรรค์		4.13	0.58	มาก	7
6. คิดสร้างสรรค์ในการคิดหาวิธีการเชื่อมต่อผู้คนผ่านโลกออนไลน์		4.27	0.53	มาก	3
7. การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อสนับสนุนการคิดสร้างสรรค์		4.28	0.53	มาก	2
8. การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ		4.23	0.53	มาก	4
ภาพรวม		4.22	0.50	มาก	

จากตารางที่ 5 สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 5. ด้านการคิดจินตนาการ

สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร		N=186 คน			
สถานศึกษา		ระดับความคิดเห็น			
อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา					
5. ด้านการคิดจินตนาการ		μ	σ	ระดับ	อันดับ
1.	สามารถจินตนาการอนาคตที่				
	ต้องการสำหรับองค์กรได้	4.12	0.59	มาก	8
2.	คิดหาวิธีใหม่ ๆ ในการพัฒนา				
	ตนเองและการให้บริการ	4.19	0.52	มาก	7

สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร		N=186 คน			
สถานศึกษา		ระดับความคิดเห็น			
อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา					
3.	สื่อสารวิสัยทัศน์เพื่อบังคับ ผู้ร่วมงานได้	4.24	0.53	มาก	4
4.	ปรับตัวต่อสภาพการ เปลี่ยนแปลงได้ดี	4.32	0.55	มาก	1
5.	คิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่าง สร้างสรรค์	4.20	0.53	มาก	6
6.	คิดถึงผลลัพธ์ที่เกิดจากการ ตัดสินใจได้	4.23	0.53	มาก	5
7.	ตัดสินใจอย่างถูกต้องและเป็น ประโยชน์ต่อตนเอง สังคม	4.28	0.55	มาก	2
8.	มีอารมณ์สดชื่นแจ่มใสในการ สร้างแรงบันดาลใจ	4.27	0.57	มาก	3
ภาพรวม		4.23	0.49	มาก	

จากตารางที่ 6 สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ด้านการคิดจินตนาการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49

4.3 การศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปราชัยกัตถนิกรธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการสัมภาษณ์วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปราชัยกัตถนิกรธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีผลดังนี้

1. ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการจากบทสัมภาษณ์ประการแรก ผู้บริหารควรสร้างศรัทธาในทีมงานด้วยการแสดงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ การสร้างศรัทธาสามารถทำได้โดยการรับฟังความคิดเห็นอย่างจริงใจและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนา ผู้นำควรสร้างโอกาสให้ทีมงานได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรมีความเสียสละและแบ่งปันทรัพยากรเพื่อประโยชน์ร่วมกัน การวางแผนงานที่เป็นระบบและมีเป้าหมายชัดเจนก็เป็นสิ่งจำเป็น ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ทีมงานได้เสนอแนวคิดใหม่ ๆ และสร้างความโปร่งใส เพื่อสร้างความมั่นใจและศรัทธา ส่งเสริมการนำแนวคิดนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในงาน และสนับสนุนศักยภาพของทีมงานให้มั่นคงยิ่งขึ้น

2. ด้านความคิดคล่องแคล่ว การพัฒนาความคิดคล่องแคล่วเพื่อเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สามารถทำได้จากการยึดหลักศรัทธา ศิล จาคะ และปัญญา ซึ่งช่วยสร้างความมั่นใจและกระตุ้นให้เกิดการแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ การสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับการทดลองและยอมรับความผิดพลาดอย่างสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารควรกำหนดกฎเกณฑ์ในการสร้างโอกาสและแบ่งปันทรัพยากรให้ทีมงาน เพื่อสนับสนุนการคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ควรสร้างบรรยากาศที่โปร่งใส เปิดโอกาสให้ทีมแสดงความคิดเห็น และเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการทำงานอย่างยืดหยุ่น การจัดกิจกรรมและอบรมเชิงปฏิบัติการก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยเพิ่มทักษะความคิดที่รวดเร็วและแม่นยำ พร้อมทั้งสนับสนุนการเรียนรู้จากภายนอกและการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน

3. ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ การพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องอาศัยคุณธรรมหลัก เช่น ศรัทธา ปัญญา ศิล และจาคะ ผู้นำควรกำหนดทิศทางการนำทีมอย่างมีประสิทธิภาพโดยการสร้างแรงบันดาลใจให้ทีมงานเชื่อมั่นในเป้าหมายและแนวทางขององค์กร การทำงานอย่างโปร่งใสและเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงการสละเวลาเพื่อพัฒนาทักษะของทีม จะช่วยสร้างสมรรถนะผู้นำที่แข็งแกร่ง นอกจากนี้ การสร้างทีมงานที่มีศักยภาพ ควรกระตุ้นให้ทีมวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างรอบคอบ รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้จากการอบรม การศึกษาแนวทางใหม่ ๆ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาปัญญา การบริหารงานอย่างยุติธรรม การสร้างบรรยากาศที่ร่วมมือ และการยกย่องความสำเร็จเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาแรงจูงใจและความมั่นใจให้ทีมงาน และยังคงส่งเสริมการเสียสละและสนับสนุนทีมงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเติบโตและความสำเร็จร่วมกัน

4.4 การเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปรายิกัตถนิกรธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปรายิกัตถนิกรธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์และนำเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปรายิกัตถนิกรธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังต่อไปนี้

1. ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปรายิกัตถนิกรธรรม 4 สามารถสร้าง สิ่งใหม่และพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวทางดังนี้ 1) สัทธาสัมปทา ความพร้อมด้วยศรัทธา ควรสร้างแรงบันดาลใจและเป้าหมายที่ชัดเจนผ่านการสื่อสารโปร่งใสและการเสริมสร้างความไว้วางใจในองค์กร 2) สีสัมปทา ความพร้อมด้วยศีล ควรกำหนดจรรยาบรรณที่ชัดเจน เช่น ความซื่อสัตย์และความยุติธรรม และผู้นำควรเป็นแบบอย่างในด้านจริยธรรม 3) จาคสัมปทา ความพร้อมด้วยการเสียสละ ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวมและการทำงานเป็นทีมที่ช่วยเหลือผู้อื่น 4) ปัญญาสัมปทา ความพร้อมด้วยปัญญา ควรส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดเวลา การใช้เทคโนโลยีและข้อมูลในการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

2. ด้านความคิดคล่องแคล่ว การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องแคล่วตามหลักสัมปรายิกัตถนิกรธรรม 4 สามารถสรุปเป็นแนวทางได้ดังนี้ 1) สัทธาสัมปทา ความพร้อมด้วยศรัทธา ควรสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและตั้งเป้าหมายเล็ก ๆ ที่สามารถบรรลุได้ และเปิดโอกาสให้ทีมงานแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการสร้างแนวคิดใหม่ โดยใช้เทคนิคการให้กำลังใจและการยอมรับความพยายาม 2) สีสัมปทา ความพร้อมด้วยศีล ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์ โดยส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักศีลธรรม และจัดการแนวคิดใหม่อย่างเป็นระบบเพื่อให้สอดคล้องกับคุณธรรม ส่งเสริมการคิดที่เป็นกลางและสร้างสรรค์ 3) จาค

สัมปทา ความพร้อมด้วยการเสียสละ ควรสนับสนุนให้ผู้ผู้นำเปิดรับแนวคิดใหม่ และละทิ้งความยึดติดในวิธีการเดิม ๆ โดยการระดมความคิดจากทีมและหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 4) ปัญญาสัมปทา ความพร้อมด้วยปัญญา ควรฝึกการตั้งคำถามเชิงสร้างสรรค์ เช่น “ถ้าทำแบบนี้จะเกิดผลอย่างไร?” และส่งเสริมการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ การพัฒนาภาวะผู้นำในด้านสมรรถนะตามหลักสัมปรายกัตถนิกรธรรม 4 สามารถนำมาส่งเสริมสมรรถนะของผู้ผู้นำในการพัฒนาองค์กรและทีมงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวทางดังนี้

- 1) สัทธาสัมปทา ความพร้อมด้วยศรัทธา ผู้นำต้องมีความเชื่อมั่นในตนเองและทีมงานเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา และตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย ส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลง
- 2) สีลสัมปทา ความพร้อมด้วยศีล ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมและความซื่อสัตย์ ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี และน่าเชื่อถือ
- 3) จาคสัมปทา ความพร้อมด้วยการเสียสละ ผู้นำต้องพร้อมเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม แบ่งปันความรู้และประสบการณ์กับทีมงานเพื่อการพัฒนา และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงความสามารถในการทำงาน
- 4) ปัญญาสัมปทา ความพร้อมด้วยปัญญา ผู้นำต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ปัญหาและหาทางแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากว่า ผู้นำยึดหลักธรรมาภิบาล ส่งเสริมการมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมพัฒนา และสร้างแรงบันดาลใจให้ทีมงานอย่างต่อเนื่องส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จด้วยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความมั่นคงและพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้ง ด้านวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำ แสดงถึงการมีทัศนคติที่กว้างไกล มุ่งมั่นพัฒนาองค์กร และมีเป้าหมายที่ชัดเจน ด้านการคิดจินตนาการ ผู้นำมีความสามารถคิดนอกกรอบ ใช้จินตนาการในการสร้างแนวคิดและแนวทางใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนางานให้ทันสมัยและเหมาะสม ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ผู้นำส่งเสริมให้ทีมงานคิดสร้างสรรค์ กล้าที่จะทดลองแนวคิดใหม่ ๆ และใช้ความรู้ในการพัฒนาแนวทางใหม่เพื่อแก้ปัญหา ด้านความคิดคล่องแคล่ว ผู้นำและทีมงานมีความยืดหยุ่น มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจอย่างรวดเร็ว และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี และด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ แสดงว่าผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นแบบอย่างที่ดี การส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และสร้างแรงบันดาลใจให้ทีมงานมั่นใจในเป้าหมายการพัฒนาองค์กรสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ศนิดา จิงสุทวิงษ์ (2563: 184-188) พบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักวิชาการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 5 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1.1) ด้านความยืดหยุ่น มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ การเปิดกว้างรับความคิดใหม่ๆ การมีอิสระทาง 1.2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ การคิดเชิงอนาคต การสร้างกลยุทธ์ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง 1.3) ด้านการจินตนาการสู่ความคิดสร้างสรรค์ มี 3

องค์ประกอบย่อย คือ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การมีอารมณ์ขัน 1.4) ด้านการมุ่งความสำเร็จ มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ ความตั้งใจในการทำงาน การพัฒนาตนเอง ความรับผิดชอบ และ 1.5) ด้านความน่าเชื่อถือ มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ ความชำนาญ ความไว้วางใจ การโน้มน้าวใจ ส่วนการเรียงลำดับความต้องการความจำเป็นจากมากไปหาน้อย โดยใช้ เทคนิคประเมินความต้องการความจำเป็น ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการจินตนาการสู่ความคิดสร้างสรรค์ด้านการมุ่งความสำเร็จ ด้านความยืดหยุ่น และ ด้านความน่าเชื่อถือ 2) โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักวิชาการศึกษา มีองค์ประกอบของ โปรแกรม คือ 2.1) หลักการ 2.2) จุดมุ่งหมาย 2.3) เนื้อหา 2.4) กระบวนการ 2.5) การประเมินผล 3) ผลการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักวิชาการศึกษา พบว่า 3.1) ก่อนการทดลองใช้โปรแกรม ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ทั้ง 5 ด้าน โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อย พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ 2.2) หลังการทดลองใช้โปรแกรม ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ทั้ง 5 ด้าน โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อย พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

1. ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมและทุกข้อ อยู่ในระดับมาก แสดงว่า ภาวะผู้นำสมรรถนะที่เข้มแข็ง การบริหารงานอย่างยุติธรรม สร้างบรรยากาศเปิดกว้างและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การจัดกิจกรรมพัฒนา และการสร้างแรงบันดาลใจให้ทีมงานทำงานอย่างมีเป้าหมายและมั่นใจ ในสมรรถนะภาวะผู้นำในระดับสูง มีการสร้างแรงบันดาลใจและโน้มน้าวใจทีมงานได้ดี มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสื่อสารได้ชัดเจน ขณะเดียวกัน มีการวางแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสม และวิเคราะห์สถานการณ์ได้ดี แต่การตัดสินใจในสถานการณ์ยากลำบากอยู่ในระดับต่ำสุด ซึ่งควรให้ความสำคัญในการพัฒนาเพิ่มเติม สอดคล้องกับงานวิจัยของบัณฑิตา สิริพิณฑกุล (2564) พบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่ามัธยเทศจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเสริมสร้างกำลังใจ และด้านการสร้างแรงบันดาลใจในการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมอบอำนาจให้ผู้อื่นสามารถปฏิบัติงาน ด้านการแสดงเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติและด้านการท้าทายกระบวนการ 2) องค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่ามัธยเทศจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผยระหว่างบุคลากรในองค์กร รองลงมาคือด้านการให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการเป็นสำคัญ ด้านระบบโครงสร้าง และกระบวนการการทำงานสนับสนุนวิสัยทัศน์และด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการแบ่งปันอำนาจและการมีส่วนร่วม และด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ทุกคนในองค์กรมองเห็นภาพ และ 3) ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับสูงและลักษณะคล้ายคลึงกัน

2. ด้านวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำ สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม และทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เพราะมีวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง โดยเน้นเป้าหมายที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนองค์กรด้วยการมีส่วนร่วม การพัฒนาศักยภาพทีมงาน และการวางแผนเชิงกลยุทธ์อย่างเหมาะสมกับความสามารถของผู้นำในการทำให้ทีมสามัคคีกันที่เข้มแข็ง โดย

สามารถสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นทีมงาน ทุ่มเทและอดทนในการขับเคลื่อนองค์กร มียืดหยุ่นในการปรับกลยุทธ์ และมองหาโอกาสใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง การวางแผนกลยุทธ์และการสื่อสารวิสัยทัศน์ก็อยู่ในระดับดี ขณะที่ความมุ่งมั่นและเชื่อมั่นในเป้าหมายเป็นจุดที่ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นในเป้าหมายของผู้นำ สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา คนไฉ (2565) พบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 4 ด้าน ประกอบด้วยการสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และการเป็นแบบอย่างที่ดี 2) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 5) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่มีอำนาจพยากรณ์ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 3 ด้าน คือ การสร้าง วิสัยทัศน์ (X_1) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (X_3) และการเป็นแบบอย่างที่ดี (X_4) โดยสามารถ เขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน และ 6) แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู มีจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และการเป็นแบบอย่างที่ดี

3. ด้านความคิดคล่องแคล่ว สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม และทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากว่าสามารถปรับตัวอย่างรวดเร็ว วิเคราะห์ปัญหา และคิดสร้างสรรค์แนวทางแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ เพราะมีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่เด่น มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นทีมงานสูงสุดตามมาด้วย ความใฝ่รู้และการพัฒนาตนเองของผู้นำ และการวิเคราะห์ปัญหาและหาทางแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการ คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่แปลกแตกต่าง และความกล้าในการลองสิ่งใหม่ ๆ และคิดนอกกรอบ อยู่ในระดับต่ำสุด ซึ่งควรให้ความสำคัญในการพัฒนาเพิ่มเติม สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพรณ ไชยวงษ์ (2551) พบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักวิชาการศึกษา สังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 5 องค์ประกอบ คือ ความ ยืดหยุ่น การมีวิสัยทัศน์ การจินตนาการสู่ความคิดสร้างสรรค์ การมุ่งความสำเร็จ และ ความน่าเชื่อถือ สภาพการปฏิบัติในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักวิชาการ ศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความยืดหยุ่น และด้านการ จินตนาการสู่ความคิดสร้างสรรค์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ส่วนสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักวิชาการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ใน ระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านความ ยืดหยุ่น ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านการจินตนาการสู่ความคิดสร้างสรรค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ด้านความยืดหยุ่น ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมุ่งความสำเร็จ อาจเป็น เพราะว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา มาตั้งแต่ในอดีตและยังมี

บทบาทมากยิ่งขึ้นปัจจุบันและอนาคต อันเนื่องมาจากนโยบาย กระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายสำคัญหลายฉบับ จากการที่เป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคลตลอดชีวิต ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของประชาชนทั้งประเทศ การศึกษาจะมีความสำคัญและมีประโยชน์มากนั้น จะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นักวิชาการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการสถานศึกษา โดยดูแล้วรับผิดชอบ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสถานศึกษาที่ถ่ายโอนมาสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถึงแม้จะได้รับการจัดสรร งบประมาณและทรัพยากรเพื่อการศึกษาเป็นจำนวนมาก แต่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนหนึ่งยังมีปัญหาการบริหารจัดการศึกษา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาด ความรู้ความเข้าใจด้านการศึกษา ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา บุคลากรด้านการศึกษาไม่เพียงพอ ขาด การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการศึกษา ขาดความ ชัดเจนในเรื่องความก้าวหน้าทางวิชาชีพของบุคลากรในสำนักงาน/กองการศึกษา และขาด ความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณ เป็นต้น

4. ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม และทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เพราะสามารถคิดสร้างสรรค์แนวทางแก้ปัญหา และพัฒนาองค์กรด้วยไอเดียที่หลากหลาย และส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์อย่างเข้มแข็ง โดยมีการ เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางใหม่ ๆ สูงสุด ตามมาด้วย การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และการใช้เทคโนโลยีเชื่อมต่อผู้คนผ่านออนไลน์ ส่วนการ ให้รางวัลและยกย่องแนวคิดใหม่ อยู่ในระดับต่ำสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาช่วง ชุตินันต์ (ฤทธิวัน) (2559) ได้ผลการวิจัย 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม ด้านสติปัญญา ด้านวิสัยทัศน์ และด้านการบริหารจัดการ 2) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ความถูกต้อง และการนำประโยชน์ได้ และ แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ทนกลาง ควรมีองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารที่ยึดวัตถุประสงค์ แล้ว ควรชัดเจน ปฏิบัติได้จริง เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกันทั้งระบบ

5. ด้านการคิดจินตนาการ สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม และทุกข้อ อยู่ในระดับมากเพราะว่า ผู้นำมีความสามารถใช้จินตนาการ สร้างแนวคิดใหม่ ๆ แก้ปัญหา และพัฒนาองค์กรอย่างสร้างสรรค์ ที่มีความโดดเด่น โดยสามารถปรับตัวต่อสภาพ การเปลี่ยนแปลงได้ดี และ ตัดสินใจอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของศรุตานนท์ ไธแสง (2559: 42-47) ได้วิจัยเรื่อง “จินตนาการ : สิ่งสรรค์สร้างความเป็นอัตลักษณ์” บทความเรื่องนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา และวิเคราะห์ทฤษฎีที่สำคัญในจินตนาการ: สิ่งสรรค์สร้าง ความเป็นอัตลักษณ์ 2 แก่นมุม คือ 1) ความหมายและกระบวนการสร้างจินตนาการเป็นกระบวนการสร้าง จินตนาการ คือ ภาพในความฝันทั้ง ๆ ที่ยังตื่นอยู่ ประกอบด้วย 1) สีส 2) มิติในการทำงานของสมองว่ามีส่วนที่เป็น สัญชาตญาณ และส่วนที่ช่วยให้เราคิด สมองของคนเราเป็นเหมือนเครื่องจักรที่คิดแบบเปล่งรัศมีออกได้สมอง คิดได้กว้างเพราะ 3) สมอง

ทำหน้าที่รับ 4) เก็บบำจำไว้ 5) ควบคุม ทำให้เกิดผลออกมาและวิเคราะห์ เนื่องจาก การรับรู้ของมนุษย์เรามีลักษณะกระจายออกไป และ 2) สิ่งสรรค์สร้างความเป็นอัตลักษณ์ โดยการศึกษาจาก รูปแบบการคิดสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นอัตลักษณ์ในเชิงแนวคิดปรัชญาอัตถิภาวะนิยม เป็นภาษาหรือ บางที่อาจเห็นได้สัญลักษณ์และการสร้างภาพแทนความจริง เป็นสิ่งสำคัญในการแสดงให้เห็นแนวทางหรือที่เรา มีอัตลักษณ์ร่วมกับบุคคลบางคน และการแยกแยะตัวเราด้วยการสร้างความต่างจากคนอื่น ในความเข้าใจนี้เอง แม้ว่าในฐานะของบุคคลเราควรจะยอมรับใน อัตลักษณ์ต่าง ๆ อย่างตั้งใจและยังเป็นผลผลิตที่สำคัญของสังคมที่เราอาศัยอยู่จากความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น จึงได้จัดเตรียมการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับโลกที่เราอาศัยอยู่ร่วมกัน

2. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปรายิกัตถนิกรธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการจากบทสัมภาษณ์ประการแรก ผู้บริหารควรสร้างศรัทธาในทีมงานด้วยการแสดงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ การสร้างศรัทธาสามารถทำได้โดยการรับฟังความคิดเห็นอย่างจริงจังและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนา ผู้นำควรสร้างโอกาสให้ทีมงานได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรมีความเสียสละและแบ่งปันทรัพยากรเพื่อประโยชน์ร่วมกัน การวางแผนงานที่เป็นระบบและมีเป้าหมายชัดเจนก็เป็นสิ่งจำเป็น ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ทีมงานได้เสนอแนวคิดใหม่ ๆ และสร้างความปลอดภัย เพื่อสร้างความมั่นใจและศรัทธา ส่งเสริมการนำแนวคิดนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในงาน และสนับสนุนศักยภาพของทีมงานให้มั่นคงยิ่งขึ้น

2. ด้านความคิดคล่องแคล่ว การพัฒนาความคิดคล่องแคล่วเพื่อเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สามารถทำได้จากการยึดหลักสัมปรายิกัตถนิกรธรรม 4 คือ ศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา ซึ่งช่วยสร้างความมั่นใจและกระตุ้นให้เกิดการแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ การสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับการทดลองและยอมรับความผิดพลาดอย่างสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารควรกำหนดกฎเกณฑ์ในการสร้างโอกาสและแบ่งปันทรัพยากรให้ทีมงาน เพื่อสนับสนุนการคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ควรสร้างบรรยากาศที่โปร่งใส เปิดโอกาสให้ทีมแสดงความคิดเห็น และเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการทำงานอย่างยืดหยุ่น การจัดกิจกรรมและอบรมเชิงปฏิบัติการก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยเพิ่มทักษะความคิดที่รวดเร็วและแม่นยำ พร้อมทั้งสนับสนุนการเรียนรู้จากภายนอกและการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน

3. ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ การพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องอาศัยคุณธรรมหลักสัมปรายิกัตถนิกรธรรม 4 เช่น ศรัทธา ปัญญา ศีล และจาคะ ผู้นำควรกำหนดทิศทางการนำทีมอย่างมีประสิทธิภาพโดยการสร้างแรงบันดาลใจให้ทีมงานเชื่อมั่นในเป้าหมายและแนวทางขององค์กร การทำงานอย่างโปร่งใสและเป็นแบบอย่างที่ดี วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปรายิกัตถนิกรธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร กสิกร (2566) พบว่า 1) สภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ด้านการปกครอง ด้านลักษณะของงานที่ทำและ ด้านค่าตอบแทนสวัสดิการ ตามลำดับ 2) ผลการศึกษาวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจใน

การปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครู ประกอบด้วย (1) ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารขยันตรวจสอบให้การดูแลบุคลากรทางการศึกษาทุกคนอย่างสม่ำเสมอ (2) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารคอยให้การช่วยเหลือครูที่มีความเดือดร้อนทุกคนด้วยความเป็นกันเอง (3) ด้านโอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูหมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและรักษาตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง (4) ด้านการปกครอง ผู้บริหารมีความขยันปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ (5) ด้านลักษณะของงานที่ทำ ผู้บริหารมีการพิจารณาความเหมาะสมของงานกับความรู้ความสามารถของครูที่รับผิดชอบ และ (6) ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ผู้บริหารมีการพิจารณาการเลื่อนเงินเดือนด้วยความโปร่งใส 3) แนวทางการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครูทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานมอบหมายให้ครูหมั่นตรวจสอบให้การดูแลบุคลากรทางการศึกษาทุกคนอย่างสม่ำเสมอตลอดถึงการดูแลอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอร่วมกันกับครูเพื่อรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนไว้เป็นอย่างดี (2) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ส่งเสริมให้ครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครูและบุคลากรทุกคนอย่างเป็นกัลยาณมิตรและให้ดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ (3) ด้านโอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ให้โอกาสครูที่มีความสามารถตั้งใจ ทุ่มเทการทำงาน และรักษาหน้าที่การงานที่ปฏิบัติให้ดีตลอดไปตลอดถึงการเลี้ยงชีวิตของครูอย่างชอบธรรม (4) ด้านการปกครอง ส่งเสริมให้ครูมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาอย่างเต็มความสามารถ (5) ด้านลักษณะของงานที่ทำส่งเสริมให้ครูขยันรักษาการปฏิบัติงานที่ตามงานที่ได้รับมอบหมายและรักษาผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองไม่ให้ขาดตกบกพร่องและความเป็นมิตรกับเพื่อนร่วมงานทุกคน และ (6) ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการพิจารณาการเลื่อนเงินเดือนจากผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การประเมินเพื่อเลื่อนเงินเดือนด้วยความโปร่งใสเพื่อรักษาผลประโยชน์ของบุคลากรและมีสวัสดิการช่วยเหลือยามฉุกเฉิน

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎี แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ จากนักวิชาการ ในด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ด้านการคิดจินตนาการ มาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปราชัยกัตถนิกรธรรม 4

จากภาพที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปราชัยกัตถนิกรธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถอธิบายได้ว่า

C: ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ (Leadership competency) หมายถึง ภาวะผู้นำมีบรรลุปเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาตนเอง ภาวะผู้นำต้องมีความรู้และความเข้าใจในงานที่ทำ ภาวะผู้นำต้องทำงานได้อย่างคล่องแคล่วและแม่นยำ ภาวะผู้นำสามารถนำพาทีมไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

V: ด้านวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำ (Leadership Vision) หมายถึง สามารถจินตนาการถึงสถานการณ์ในอนาคตและกำหนดทิศทางที่ชัดเจนสำหรับองค์กรสามารถคิดนอกกรอบและสร้างแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสามารถจุดประกายความกระตือรือร้นและความมุ่งมั่นให้กับทีมงานสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ให้

ทีมงานเข้าใจได้อย่างง่ายดายและชัดเจนสามารถปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาของทั้งตนเองและทีมงาน

F: ด้านความคิดคล่องแคล่ว (Fluency Thinking) หมายถึง คิดและหาทางออกได้รวดเร็ว คิดหาวิธีใหม่และทางเลือกที่หลากหลาย สร้างสรรค์สิ่งใหม่และแตกต่าง กล้าลองสิ่งใหม่และคิดนอกกรอบ ใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง และสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นทีมงาน

C: ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Creative Thinking) หมายถึง มีเป้าหมายและกลยุทธ์เพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ผู้ตามเสนอแนวคิดใหม่ สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ให้รางวัลและยกย่องผลงานสร้างสรรค์และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เพื่อสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์

I: ด้านการคิดจินตนาการ (Imaginative Thinking) หมายถึง มีความสามารถในการสร้างภาพในใจเกี่ยวกับอนาคตที่เป็นไปได้ ไม่ยึดติดกับวิธีคิดเดิม ๆ กล้าที่จะท้าทายความเชื่อเดิมและเปิดรับแนวคิดใหม่ สามารถสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรและทีมสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และนำเสนอไอเดียใหม่ ๆ เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและของทีม และกล้าที่จะนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ และมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

7. สรุป

การวิจัยนี้ได้ค้นพบว่า การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปราชัยกัตถนิกรม 4 คุณธรรมที่จะเป็นเหตุให้มีความสุขในภพหน้าชาตินี้ ธรรมที่เกื้อหนุนให้ได้ประโยชน์ในภพหน้าหรือภพหน้า มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยพบว่า องค์ประกอบสำคัญที่สุด คือความพร้อมด้วยศรัทธา ความเชื่อถือ ความเลื่อมใส เรียกว่า ศัทธาสัมปทา ความพร้อมด้วยศีล คือการรักษาศีลอย่างเคร่งครัด เรียกว่า ศीलสัมปทา ความพร้อมด้วยการเสียสละ คือความเผื่อแผ่ แบ่งปัน เรียกว่า จาคสัมปทา ความพร้อมด้วยปัญญา คือรู้ทั่วถึงเหตุถึงผล รู้อย่างชัดเจน รู้เรื่องบาปบุญคุณโทษ รู้สิ่งที่ควรทำควรเว้น เรียกว่า ปัญญาสัมปทา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปราชัยกัตถนิกรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเริ่มจากการมีความปรารถนาที่จะนำผู้อื่น การจะเป็นผู้นำที่แท้จริงเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป จะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติของความเป็นผู้นำที่อยู่ในตนเองที่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกสัมผัสได้ และต้องเป็นผู้ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์อยู่ในตนเอง ที่สร้างความโดดเด่นในกลุ่ม ทำให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มที่จะให้ความไว้วางใจและเชื่อใจว่าสามารถนำพาไปสู่ความสำเร็จได้ ให้สอดคล้ององค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ตามหลักสัมปราชัยกัตถนิกรม 4

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักสัมปราชัยกัตถนิกรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ 1) ควรสร้างแรงบันดาลใจ 2) ควรกำหนดจรรยาบรรณที่ชัดเจน 3) ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวม 4) ควรส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดเวลา ด้านความคิดคล่องแคล่ว 1) ควรสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง 2) ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิด ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ 1) ผู้นำต้องมีความเชื่อมั่นในตนเองและทีมงานเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ 2) ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างในเรื่องของคุณธรรม

จริยธรรมและความซื่อสัตย์ 3) ผู้นำต้องพร้อมเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 4) ผู้นำต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ปัญหาและหาทางแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ ควรมีการจัดการฝึกอบรมหรือโปรแกรมพัฒนาเพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ โดยเน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การตัดสินใจ การทำงานเป็นทีม และการจัดการปัญหา 2) ด้านวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำ ควรสร้างเวทีระดมความคิดเห็นและพัฒนาเครื่องมือเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล นำไปสู่การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่ตอบโจทย์บริบทปัจจุบัน ด้านความคิดคล่องแคล่ว ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การทำงานที่หลากหลาย และส่งเสริมวัฒนธรรมการทดลองงานโดยไม่กลัวความผิดพลาด 3) ด้านความคิดคล่องแคล่ว ควรจัดกิจกรรมแข่งขันไอเดียและสนับสนุนการเข้าถึงทรัพยากรที่เหมาะสม ส่วนการคิดจินตนาการ ควรจัดพื้นที่ทดลองนวัตกรรมและสนับสนุนให้ผู้คนใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรในการสร้างสรรค์ ไอเดียใหม่ ๆ 4) ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ควรจัดกิจกรรมแข่งขันไอเดีย จัดพื้นที่ทดลองนวัตกรรม และสนับสนุนการเข้าถึงทรัพยากรและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อช่วยเสริมสร้างไอเดีย ใหม่ ๆ 5) ด้านการคิดจินตนาการ ควรเปิดโอกาสให้ผู้คนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จำลอง และการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการจินตนาการ และการสร้างแนวทางใหม่

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ 1) ด้านวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำ ประเด็นที่ว่า “ความสามารถของภาวะผู้นำในการสร้างทีมงานให้เกิดสามัคคีกัน” ที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปพัฒนาอย่างสร้างสรรค์กับครูในสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ด้านการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ประเด็นที่ว่า “การเปิดโอกาสให้ผู้ตามได้เสนอแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ” ที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปส่งเสริมความคิดแก่ครูในสถานศึกษา 3) ผลการวิจัย ด้านความคิดคล่องแคล่ว ประเด็นที่ว่า “ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นทีมงาน” ที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปส่งเสริมความคิดแก่ครูในสถานศึกษา

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการตัดสินใจกับสถานการณ์ที่ยากลำบากในยุคพลิกผันของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ควรวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถกระตุ้นและส่งเสริมความมุ่งมั่นในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคที่เทคโนโลยี AI มีบทบาทสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) ควรวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางที่ช่วยส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรม และการทดลองแนวทางใหม่ ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

9. เอกสารอ้างอิง

จินดารัตน์ แยมวงษ์. (2560). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาให้นักเรียนให้มีภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บัณฑิตา ลิทธิพงศากุล. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประภาพรณ ไซยวงษ์. (2551). การกระจายอำนาจการศึกษาสู่ท้องถิ่น. *วารสารการศึกษาไทย*. 5 (50), 22-26.
- พระมหาช่วง ชุตินันต์ (ฤทธิวัน). (2559). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์หนกลาง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พิมพ์ศนิตา จิงสุทิวังษ์ (2563). *การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักวิชาการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 23* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัตนา คนไฉ. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิโรจน์ ไซยภักดี. (2562). *แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานโรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพิงบาร์มี ในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศุภานนท์ ไธสง. (2559). จินตนาการ: สิ่งสรรค์สร้างความเป็นอัตลักษณ์. *วารสารพุทธมคค์*, 1 (2), 42-47.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2564). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 43. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: กองธรรมศาสตร์และการเมือง.
- สุภาคย์ อินทองคง. (2550). *การใช้หลักพุทธธรรมนำการวิจัยและพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สุขภาพองค์กรวม*. สงขลา: ศูนย์เรียนรู้ชุมชนภาคใต้ (ศรช.).
- สุภาพร กลีกร. (2566). *แนวทางการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.